

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 14.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oy, á forsiðuni, 20 oy, á 3. og 4. síðu. Vör stóri lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 2. apríl 1929.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarnastøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11—5. Telf. 114.

FÓLKATINGSMAÐURIN hefur av og á spókt fyri fólkatingsvali. At hann hefur vita, at hetta ríkisstýrið, ið nú hefur sitið síðan decembir í 1926, ikki vildi ríkja leingi, sæst skiliga á tí, ið fólkatingsmaðurin stutt síðani bar fram í «Dimmu».

Í «Dimmu» 20. marts sipar fólkatingsmaðurin til okkara og sigur: «Í Ojeblikket synes alt at dreje sig om Agitation fra Bladets Side, fordi det lugter Folketingsvalg.» Ja, sjáldan er tað, at menn frá teirri síðuni so opinberliga viðganga, at tað bert er ein tíðarspurningur, til teir hava rent seg so fastan, at tað má haldast fólkatingsval. Tað er langt síðani, at fólkatingsmaðurin vilsti, at dagar vinstrastýrisins vóru taldir — og fólksins dómur vildi fella. Dagurin skuldi koma, tá ið fólk ið skuldi vígað, velja og vraka sínar umboðsmenn eftir teirra virði. Sambands-vinstraskútan er ikki longur nýtandi í tí brotasjógv, teir nú eru komnir í, og tí rópar Andr. Sámalsson so eyðmjúkliga til okkara: Tit lukta fólkatingsval.

Fólkatingsmaðurin roynur í í somu grein sínu at verja sína mannsligu stóðu á ríkisdegi, tá ið «Fiskerilaaneloven» var til viðgerðar. Fólkatingsmaðurin ber fram eina heilt ullinta frásagn um sína stóðu í hesum málið og biður Føroyingar lesa ríkisdagstíðindi. Har vilja Føroyingar fáa fulla greiðu á hansara sonnu stóðu í hesum týdnigarmikla málið. Her sleppur fólkatingsmaðurin lögtinginum uppá fjall. Her leggur hann meiri í at fylgja Madsen-Mygdal enn Føroya lögtingi, har hann sjálvur er limur, og har hann sjálvur hefur stemmað fyri tí uppskotið, ið hann hevði ábyrgd at fremja, soleiðis sum lögtingið, hitt sameinda lögtingið, vildi hava tað.

Fólkatingsmannsins mannsliga stóða í lánlógini kann geva Føroyingum, ið fyrr hava litið á hansara mannsliga atburð, nakað nógv til at hugsa um, um teir vilja geva tí gætur. Tí hevði tað verið líka frætt fyri hin heiðraða fólkatingsmannin, um hansara stóða ikki so greidliga stóð í «Riksdagstidende», ja best um tað var tann púra lygn, ið skrivað var í ríkisdagstíðindini, tí nokur framfrá mannslig stóða er tað ikki, ið fólkatingsmaðurin hefur tikið á ríkisdegi, tá ið «Fiskerilaaneloven» var til viðgerðar.

Her í blaðnum hefur greinliga verið frágreitt um orðadráttin í fólkatinginum í hesum málið, og skuldi tað tí verið ónýtt hjá lesarunum at fingið tað endurnýggja, men tá ið Andr. Sámalsson vísir til sína sonnu stóðu, ið stendur at lesa í ríkisdagstíðindinum, so mega vit kortini henta nakrar av hesum vøkru mannsligu blómum úr tí ávísta urtagarði, har alt tað sanna er niðurst.

Andr. Sámalsson sigur seg at hava roynt alt sít snildi fyri at fáa ráðharrarnar til at ganga tær leiðir, ið lögtingið hefur ávíst, men alt til onga nyttu.

Ríkisstýrið vildi ikki á nakran hátt ganga við til tær broytingar, ið lögtingið setti fram. Ein broytingin var, at 20-ára avdráttartíð eisini skuldi galda fyri fiskiskip undir 100 tons, og onnur tann, at 20-ára avdráttartíð eisini skuldi galda fyri lán í ísfrystingar- og turkingarverkum.

Í spurninginum um 20-ára avdráttartíð fyri frystingar- og turkingarverk gevar fólkatingsmaðurin upp. Hann heldur her ríkisstýrið vera sjálvan hin hægsta klókskapin og viðgongur fákunnugleika sín:

«Jeg tør ikke gaa imod dette Resonnement, da jeg ikke har noget særligt Kendskab til disse Forhold, og er derfor nødt til at bede mig for den Argumentation, der gøres gældende fra Regeringens Side.»

Hetta er hin mannsliga ella sanna stóðan, ið Andr. Sámalsson gabbar av, ið stendur í ríkisdagstíðindinum. At fólkatingsmaðurin viðgongur, at hann einki skil hefur, ja tað má hann væl sjálvur vita, men at hann samstundis niðri á ríkisdegi vil gera Føroya lögting til ein flokk av monnum, ið einki vita og minni skilja, tá ið at okkara fiskiskipsdrift, frysting og turking, víkur, tað er ómikið avgjort.

Fólkatingsmannsins stóða til hin spurningin um 20-ára avdráttartíð fyri fiskiskip undir 100 tons, eigur hann ikki at reypa sær av, til tess er hon alt ov miðsátt. Her sigur Andr. Sámalsson:

«Jeg mener dog, at man kunde indrømme 20 Aars Afdragstid for nye Skibe, selv om disse er under 100 Tons. Men hvis det ikke er muligt at formaae Ministeren til at ændre sin Stilling paa dette Punkt, vil jeg ogsaa her resignere.»

Fólkatingsmannsins mannsliga stóða er her, sum øll kunna siggja, nakað jánkaslig, fyri ikki at nýta sterkari orð. Og tað, ið vit bóru fram í tí oddagreinini, ið Andrass Sámalsson hefur í

VIÐ FOSSIN



Enn streymar tú so stríðan, og óbroytt er titt lag, og lagið hoyrist víðan ikring teg nátt og dag; fyrr var tað sum tað segði: kom dvalst nú her hjá mær — og mangar lotur hevði eg hugnaligar hjá tær.

Sum túsend rodða ljómur var, fossur, kvæði titt, ein tónamynd sum blómur bar, fossur, lagið blítt. Hitt mannsliga og stinna tað ibygt er hjá tær, hitt sára her vit finna, — hitt mjúka við goymist har.

Og fjakki eg í haga, og leiti har á leið, eg undrandi kann kaga til tín, ið hvílir ei. Eg kenni tina meg, tú ei teg móðan rann, eg kenni enn ta gleði, sum fyrr eg við fossin fann.

Gr...

huga at svara uppá, var, at Føroyingar ikki kunnu verða noyðdir við ein umboðsmann, sum, í hvørjari syftu eitt ríkisstýrið ikki gongur við til krøv, ið eitt sameint lögting sendur niður, leypur frá ella sleppur sær burtur úr, ístaðin fyri at standa á tí stóðu, ið hitt samlada lögting hefur tikið.

Fólkatingsmannsins lognu útlegging av áskoðanini, at arbeida lögtingsins og ikki egna vegna, er einki at svara til. Vit vita, hvussu langt Andrass Sámalsson kann ganga á tí leiðini. Tað er ikki longri síðan enn í summar, at Andrass Sámalsson við sínum feðgum á lögtingi sögdu seg ikki at vera mentir til at træffe ein fornuftig Beslutning, og tí einki vildu gera. Hvat Andrass Sámalsson heldur vera «fornuftigt», sæst best við at lesa ríkisdagstíðindi: Um ríkisstýrið ikki vil ganga við til lögtingsins krøv,

so gerst tað ikki við, so má alt vera, sum ríkisstýrið vil hava tað, tí sigur Andr. Sámalsson:

«Jeg tør ikke gaa imod dette Resonnement, da jeg ikke har noget særligt Kendskab til disse Forhold, og er derfor nødt til at bede mig for den Argumentation, der gøres gældende fra Regeringens Side.»

Umboðsmaður Føroya fólks eigur ikki at kúvenda undan hvørjum gjálvi á ríkisdegi. Tí vilja vit hava ein annan mann ístaðin fyri Andrass Sámalsson. Soleiðis sum okkara umboðsmaður í fólkatinginum hefur starvast í hesi árin, ið hann hefur verið Andrass Sámalsson, limur av vinstraflokkinum, kann tað ikki framvegis vera.

Fólkatingsmaðurin eigur ikki at fáa loyvi til at sleppa lögtinginum uppá fjall, tá ið honum lystur. Tí mega vit nú fáa ein annan.

Bert høvdið eftir.

Høgraflokkurin í Danmark hefur nú næstan avreitt seg heilt fyri at styðja vinstra-bøndurnar. Nú royna teir at hava høvdið eftir til áminningar um, hvat teir einaferð vóru.

«Føroyatíðindi» skrivur grein um hin politiska ástandin, mest miðandi ímóti at verja hin litla, krigsgalna afturhaldsflokkurin hoga. Her skrivur blaðið, at tað er heilt natúrligt, at hoga ikki kundi stemma fyri figgjarlógini, tá ið teir ikki finga vinstra til at makka rætt í forsvars-spurninginum. Og heilt natúrligt sigur blaðið tað vera, at javnaðarmenn stemmaðu ímóti figgjarlógini, heilt natúrligt var, at teir radikalu og «rættse»-mennir lótu tað rapla, ið ikki var ment at standa, og framvegis at tað var heilt natúrligt, at Madsen-Mygdal gevar seg frá, og val verða hildin til fólkatingið.

Tað er kanska ikki so logið, at «Føroyatíðindi» soleiðis leypur í loft og heldur alt vera kanska natúrligt, tí eisini «Føroyatíðindi» veit, at tað harðræði ið hefur farið fram á ríkisdegi móti fátækum, sakleysum íbúgvum í Danmark ikki longur kann vera varandi. Hin tíðin, tá ið hoga høvði mest alt at siga, er tífetur langt síðani horvin, og nú vísir tað seg eisini, at teir ikki eru forir fyri at fáa vinstra at ganga við bæði til tjúkt og tunt, sjálvt um teir eru samdir við vinstra til at forða útviklinginum og gera seg inn á teir, ið minni mágvandi eru í samfundinum, so kunna teir kortini ikki ofra meir, enn longu er gjort.

Hoga hefur ofra ein stóran part av sínum «endamálum» til frama fyri vinstra, men tá ið lóðurnar framvegis standa gapandi tómar, og teir einki heinvegis fáa afturfyrri — ikki so frætt sum ein minnistarasess — so heldur lata Madsen-Mygdal og hansara harkalið rúka.

Hoga, ið vinstra skýgvaði úr sætri í 1901, hefur í seinni árum, fyri at forða fyri at frælsintir flokkar, javnaðarmenn og radikalar, skuldi koma til ræði, borið á vinstraeltarin næstan alt, ið vinstra hefur trøngt til, fyri at kunna halda tað gangandi. Men nú vil hoga ikki avreiða meira. Og tað er skiligt. Teir hava jú sett á sínu egnu avroð til at lata vinstra fáa afturat til, at teir fyrr hava avreiðt bæði kropp og skinn. Eyðsæð var, at einaferð mátti hoga rakna so mikið við, at teir ásannaðu, at teir ikki høvdu meiri at avreiða — tí nú hava teir bert høvdið eftir, nevniliga «Forsvarssagen, Partiets Mærkesag». Hetta er tað einasta, ið høgaflokkurin hefur eftir, og tað er tað, teir vildu redda við at sleppa vinstra uppá fjall. Hoga vil hava høvdið eftir til áminningar um, hvat flokkurin einaferð var.